

Список посилань

Голишев, О. (2025). Дуальна форма навчання як умова ефективної професійної освіти працівників будівельного профілю. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*, 7, 28–33. <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.04>

Міністерство освіти і науки України. (2023). *Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти*. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0929-23#Text>

Міністерство освіти і науки України. (2025). *Дуальна освіта*. Офіційний вебсайт Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/derzhavno-privatne-partnerstvo-ta-dualna-osvita/dualna-osvita>

Савчук, Р. (2024). Проблеми і перспективи розвитку дуальної освіти для повоєнного відновлення України. *Професійна педагогіка*, 1(28), 89-102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.89-102>

— 96 —

УДК 331.5: 377: 69: 355.02

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ

Ольга Єршова,
кандидат економічних наук, доцент, науковий
співробітник відділу професійно-практичної
підготовки Інституту професійної освіти
НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-3801-9730>
e-mail: bogi2003@ukr.net

Анотація. Досліджені основні джерела кадрового резерву, визначені шляхи його формування та використання, сформульовані особливості формування кадрового резерву під час війни, розглянута роль та місце професійної освіти у підготовці будівельних робітників,

визначені ключові аспекти професійно-практичної підготовки будівельних робітників в умовах повоєнної відбудови України.

Ключові слова: кадровий резерв у будівництві, джерела кадрового резерву, професійна освіта, шляхи формування кадрового резерву, професійно-практична підготовка з будівельних професій.

THE ROLE OF VOCATIONAL EDUCATION IN FORMING THE HUMAN RESOURCE POTENTIAL OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY: TODAY'S CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Olga Yershova,
*Candidate of Economic Sciences, Associate
Professor Researcher Department of Professional
and Practical Training Institute of Vocational
Education of the NAESciences of Ukraine*

Abstract. The main sources of personnel reserve are researched, the ways of its formation and use are determined, the peculiarities of personnel reserve formation during the war are formulated. The role and place of vocational education in training construction workers are considered, and the key aspects of vocational and practical training of construction workers in the context of Ukraine's post-war reconstruction are identified.

Key words: personnel reserve in construction, sources of personnel reserve, vocational education, ways of forming personnel reserve, vocational and practical training in construction professions.

Повномасштабне вторгнення РФ кардинальним чином змінило географію та обсяг будівельного ринку, спричинило кадрові зміни, вплинуло на нормативну базу, а також відкрило нові напрямки діяльності для українських будівельних компаній у ближньому майбутньому.

Зокрема, при відбудові Україна потребуватиме великої кількості фахівців будівельних спеціальностей, у тому числі кваліфікованих робітників, які відповідають вимогам сучасного ринку праці, тому в майбутньому прогнозується трудова міграція кваліфікованих кадрів з ЄС та фахівців робітничих спеціальностей з Азії.

Мета дослідження – дослідити основні джерела кадрового резерву, шляхи його формування та використання, роль та місце професійної освіти у підготовці будівельних робітників, ключові

аспекти професійно-практичної підготовки робітників із будівельних спеціальностей в умовах повоєнної відбудови України.

За час повномасштабного вторгнення скорочення чисельності працездатного населення України склало близько 35%. Мобілізація та еміграція кваліфікованих фахівців спричинили дефіцит кадрів у будівельній галузі, який відчувається навіть на фоні значного падіння будівельного ринку (Студеннікова, 2023). У майбутньому це може призвести до вимушеного збільшення заробітних плат, що додатково вплине на зростання собівартості будівництва, але все одно не вирішить проблему нестачі кваліфікованих кадрів. У зв'язку з цим все більш затребуваними стають технології швидкого будівництва, які потребують мінімальної кількості робітників. Наприклад, для зведення будівель з сендвіч-панелей необхідна в рази менша кількість спеціалістів, ніж при будівництві зі штучних матеріалів.

Основні джерела кадрового резерву:

- *внутрішньо переміщені особи (ВПО)* – це значне джерело потенційних кадрів, зокрема, ті, хто до війни працював у будівельній галузі в регіонах, що постраждали від бойових дій, а також люди, які втратили роботу в інших сферах, часто готові до перекваліфікації на будівельні спеціальності, що мають високий попит;

- *ветерани війни* (після демобілізації тисячі захисників і захисниць потребуватимуть реінтеграції до цивільного життя та працевлаштування, оскільки багато з них мають досвід роботи з технікою, дисципліну та навички, які можуть бути адаптовані для будівельної галузі);

- *жінки* (в умовах мобілізації чоловіків, жінки все частіше розглядають для себе нетрадиційні професії, за таких умов програми перекваліфікації на операторок будівельної техніки, кранівниць, інженерок та керівниць проєктів допомагають залучити цей резерв);

- *студенти та молодь* (активне залучення випускників закладів професійної освіти та університетів через програми стажування та працевлаштування);

- *люди з інших галузей (світчери)* (громадяни, чиї галузі діяльності були згорнуті через війну, зацікавлені в освоєнні будівельних спеціальностей, які гарантують стабільний дохід та затребуваність).

Шляхи формування та використання кадрового резерву в умовах війни:

Програми перенавчання – створення державних та приватних програм швидкої перекваліфікації.

Співпраця з центрами зайнятості – залучення безробітних до програм навчання будівельним спеціальностям.

Державні проекти – пріоритетне працевлаштування ВПО та ветеранів на проекти з відбудови, що фінансуються державою та міжнародними партнерами.

Особливості формування кадрового резерву під час війни:

Пріоритет швидкої підготовки. Програми навчання та перепідготовки мають бути інтенсивними та сфокусованими на нагальних потребах (наприклад, швидке зведення тимчасового житла, розмінування територій, використання модульних конструкцій).

Залучення внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Багато ВПО мають досвід у будівництві. Їх швидка інтеграція та підготовка можуть стати важливим джерелом поповнення кадрового резерву.

Співпраця з державою та міжнародними партнерами. Необхідні спільні програми фінансування навчання, створення робочих місць та забезпечення соціальних гарантій для будівельників, які працюють у складних умовах.

Фокус на безпеці праці. Військові дії вимагають особливої уваги до безпеки на будівельних майданчиках, що, в свою чергу, потребує фахівців з відповідною підготовкою.

Розвиток адаптивних навичок. Важливо готувати кадри, здатні швидко адаптуватися до змінних умов, працювати під тиском та приймати оперативні рішення.

Розглянемо роль та місце професійної освіти у підготовці робітників із будівельних спеціальностей. Професійна освіта має ключове значення у підготовці будівельних робітників для повоєнної відбудови України. Саме ця сфера є основою для подолання кадрового дефіциту у будівельній галузі та впровадження у ній сучасних технологій, які є необхідними для відновлення інфраструктури та житлового фонду.

Роль професійної освіти у підготовці будівельників:

Забезпечення кадрових потреб. Через мобілізацію та міграцію будівельна галузь відчуває значний брак кваліфікованих робітників, зокрема монолітників, електриків, сантехніків та зварювальників. Заклади ПО мають швидко адаптувати освітні програми та збільшити набір на відповідні спеціальності, щоб заповнити цю прогалину на ринку праці.

Інтеграція нових технологій. Відновлення України відбувається за принципом «Відбудувати краще, ніж було», що вимагає застосування

енергоєфективних матеріалів, цифрових технологій (BIM, 3D-друк) та інших інновацій. Професійна освіта повинна включати ці знання та навички у свої навчальні програми, щоб випускники відповідали сучасним вимогам на ринку праці.

Впровадження дуальної освіти. Конфедерація будівельників України спільно з Міністерством освіти і науки працює над реалізацією програм дуальної освіти, які поєднують теоретичне навчання з практичною підготовкою безпосередньо на будівельних майданчиках. Цей підхід дозволяє студентам здобувати реальний досвід, відповідаючи потребам галузі.

Створення навчально-практичних центрів. Заплановано створення до 100 сучасних навчально-практичних центрів на базі закладів профтехосвіти, які будуть оснащені інноваційним обладнанням. Це дозволить покращити якість практичної підготовки та забезпечити учнів навичками роботи з сучасною технікою.

Підготовка вразливих груп. Професійна освіта виконує важливу соціальну функцію, допомагаючи реінтегрувати ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб та молодь у будівельну сферу. Це створює нові можливості для професійного розвитку та забезпечує їхню адаптацію до мирного життя.

Виклики для професійної освіти під час війни:

Руйнування інфраструктури. Багато навчальних закладів професійної освіти постраждали внаслідок бойових дій, що ускладнює освітній процес та потребує значних інвестицій у відновлення матеріально-технічної бази.

Необхідність адаптації. Швидкозмінні потреби ринку праці та поява нових технологій вимагають гнучкої адаптації навчальних програм та підвищення кваліфікації викладачів.

Загалом, професійна освіта є стратегічно важливим інструментом для забезпечення будівельної галузі кваліфікованими кадрами. Її ефективність у підготовці робітників напряму впливає на успішність та якість повоєнної відбудови України.

Ключові аспекти професійно-практичної підготовки:

1. Розвиток системи дуальної освіти.

Спільні ініціативи. Конфедерація будівельників України, спільно з Міністерством освіти і науки, працює над впровадженням дуальної освіти. Ця система дозволяє поєднувати теоретичне навчання в закладах освіти з практичною підготовкою безпосередньо на будівельних майданчиках.

Співпраця з бізнесом. Такий підхід забезпечує гармонійну взаємодію між освітніми закладами, бізнесом та суспільством, дозволяючи готувати фахівців відповідно до актуальних потреб ринку праці. Дослідники констатують значну ефективність даного підходу (Панькова та Касперович, 2024).

2. Навчально-практичні центри.

Модернізація професійної освіти. Уряд планує створити до 100 навчально-практичних центрів на базі закладів професійної освіти, оснащених сучасним обладнанням, для покращення якості підготовки.

Сучасне обладнання. Ці центри дозволять студентам здобувати практичні навички, працюючи з інноваційною технікою, яку використовують у сучасному будівництві.

3. Нові спеціальності та перекваліфікація

Адаптація до сучасних викликів. Відбудова вимагає фахівців, які вміють працювати з новими технологіями, екологічно чистими матеріалами та енергоощадними рішеннями.

Перекваліфікація. З огляду на дефіцит кадрів, важливою є розробка програм перепідготовки для різних категорій населення, включно з ветеранами та внутрішньо переміщеними особами.

4. Впровадження міжнародних стандартів

Європейські норми. Відновлення має відбуватися з урахуванням європейських стандартів, зокрема у сфері енергоефективності та безпеки.

Міжнародна підтримка. Проєкти, такі як Skills4Recovery, спрямовані на адаптацію української системи професійної освіти до міжнародних стандартів.

5. Подолання дефіциту кадрів

Комплексний підхід. Вирішення кадрової проблеми потребує не лише вдосконалення професійної освіти, але й залучення різних категорій населення.

Мотивація. Підвищення престижу робітничих професій та створення сприятливих умов праці можуть допомогти утримати кваліфікованих фахівців в Україні.

Поточні ініціативи.

1. Мультидонорська ініціатива, спрямована на забезпечення ринку праці кваліфікованими кадрами для відновлення України.

2. Проєкт Bridging Skills for Construction: Впроваджується в рамках Skills4Recovery для навчання будівельних робітників та забезпечення кваліфікованої робочої сили.

3. Міністерство освіти і науки та Конфедерація будівельників України активно співпрацюють для формування державної політики у сфері підготовки робітників із будівельних спеціальностей.

Висновки. Кадровий резерв у будівництві в умовах війни – це не просто управлінський інструмент, а стратегічний ресурс для забезпечення життєдіяльності країни та її майбутньої відбудови. Ефективне формування та управління кадровим резервом потребує гнучкості у менеджменті, інвестицій в освіту та безпеку праці, а також цільових програм підтримки для різних груп населення. Професійно-практична підготовка будівельних робітників в умовах повоєнної відбудови України набуває стратегічного значення, це зумовлено не лише масштабним дефіцитом кадрів, але й необхідністю впровадження сучасних технологій, стандартів та принципів енергоефективності. Професійно-практична підготовка є ключовим елементом у розбудові нової, сучасної та стійкої України. Для досягнення успіху у цьому напрямку потрібна подальша взаємодія уряду, бізнесу та освітніх установ, а також впровадження нових, ефективних методик навчання.

Список посилань

Панькова, О. В., & Касперович, О. Ю. (2024). *Формування стратегічного партнерства між державою, роботодавцями та профспілками щодо забезпечення кадрового потенціалу повоєнного відновлення промисловості: стан і перспективи*. Економіка промисловості. <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/items/0c7e26d2-cba4-4f88-86c6-f43ee42c74e5>

Студеннікова, І. (2023, 22 грудня). *Ринок праці в умовах війни: демографічні виклики для України*. VoxUkraine. <https://voxukraine.org/rynok-pratsi-v-umovah-vijny-demografichni-vyklyky-dlya-ukrayiny>.